

Welkom in Lviv, stad van de revolte

Na het recente politiegeweld in Kiev maakt de Oekraïense protestbeweging Euromaidan een herstart in de provincie. ‘We willen niet bij Europa, we willen leven zoals in Europa’, kinkt het in Lviv.

REPORTAGE **Michiel Driebergen, Lviv (Oekraïne)**

Terwijl alle camera's op het parlement en het Onafhankelijkheidsplein in Kiev staan gericht, gaat de revolte door in de regio's. Afgelopen dagen viel het ene na het andere provinciehuis in handen van de demonstranten. Ook in het oosten van het land – de machtsbasis van president Janoekovitsj – worden regionale overheidsgebouwen bestormd of geblokkeerd. Niet de bezetting van het centrum van de hoofdstad, maar de bezetting van regeringsgebouwen in de provincie noopte Janoekovitsj dinsdag tot het ontslag van premier Azarov en zijn ministers.

Het gouverneursgebouw in de West-Oekraïense stad Lviv was afgelopen week het eerste dat in handen viel van de demonstranten. Gouverneur Salo werd gedwongen publiekelijk zijn aftreden te ondertekenen. Rond het regeringsgebouw zijn reusachtige barricades van sneeuw en autobanden opgeworpen, die het zicht op de ingang en de onderste vertrekken ontnemen. De poort wordt bewaakt door gemaskerde demonstranten; iedereen die het terrein op wil wordt gefouilleerd. Op de binnenplaats verlicht een vuur de gezichten. De sfeer is opgetogen.

Binnen blijkt alles perfect georganiseerd. De glaszerven zijn opgeruimd en het paleisachtige trappenhuis is schoon. De gangen bieden een ongebruikelijk beeld: op de rode lopers liggen mensen te slapen en overal hangt de Oekraïense vlag en het rood-zwarte vaandel van de nationalist. Igor, 'commandant van dienst', laat de medische post zien, waar jonge verpleegsters standby zijn in het geval van een bestorming. Het provinciehuis functio-

neert nu als inzamelpunt: fruit en medicijnen voor 'onze mannen in Kiev'.

Verderop in de gang hangen lijsten van 'kameraden' die inmiddels naar de hoofdstad zijn vertrokken. "We willen precies weten wie waar is. Er gebeuren de gekste dingen", zegt demonstrant Andriy, doelend op mysterieuze verdwijningen van actievoerders. "Er zijn nog dertig mensen vermist, niemand weet waar zij zijn en of ze nog leven." Er staan kaarsen: de stad is in rouw, vanwege de dood van demonstrant Joeri Verbitski. "Gedood omdat hij uit Lviv kwam!" scandeerden de mensen vrijdag op zijn begrafenis. Tienduizenden inwoners waren aanwezig bij zijn uitvaart, op de erebegraafplaats van de stad.

Na de bezetting van het regionale regeringsgebouw in Lviv volgden bestormingen en blokkades in veel andere regio's, met name in het westen van Oekraïne. Maar voor het eerst sinds de revolte komen ook mensen in het oosten van het land in het geweer. In Zaporozja en Tsjerkassy wordt stevig gevochten tussen politie en demonstranten. In Dnjeopetrovsk krijgt de mobiele eenheid hulp van 'titoesjki', vermeende criminelen die niet aarzelen klappen uit te delen.

Gebarricadeerde gebouwen

In Lviv kijkt het gezag toe, zonder in te grijpen. "De politie staat inmiddels achter ons", zegt Igor, een demonstrant van het eerste uur. "Een vriend van me is commandant bij een speciale politie-eenheid. Toen hem werd opgedragen om op te rukken naar Kiev, belde hij me onmiddellijk op: 'Kom ons alsjeblift blokkeren'. Dat hebben wij gedaan." Er zijn zes gebarricadeerde gebouwen in de stad: ook voor het leger

Demonstranten in Lviv op een van de blokkades in de stad. In de westelijke verzetshaard kijkt het gezag

inmiddels toe, zonder in te grijpen. FOTO AFP

Oleg Tjachnibok, leider van de Vrijheidspartij

‘Vanaf vandaag bouwen we in Lviv aan een nieuw Oekraïne’

is het onmogelijk hun kazernes te verlaten.

Lviv is de stad van de revolte. Toen president Janoekovitsj in november het associatieverdrag met de Europese Unie weigerde te ondertekenen, riep burgemeester Sadovy hoogstpersoonlijk op tot revolutie. "Het is de verantwoordelijkheid van alle Oekraïners om van Oekraïne naar Europa te lopen", sprak hij in een emotionele toespraak. Hij riep studenten op om te staken en te protesteren. Met zijn goedkeuring vertrokken de eerste bussen met jongeren richting de hoofdstad. Euromaidan was geboren en groeide uit tot een beweging van honderdduizenden. De afgelopen weken sierde de Europese vlag het stadhuis. Boven de ingang hangt een vaandel "Lviv. Vrije stad voor vrije mensen."

"We zijn trots", zegt demonstrant Tatjana (22), webprogrammeur. "Misschien kijken jullie in Europa er gek van op: jullie zien onze mannen uitgedost in harnassen en vreemde wapenuitrustingen. Maar vergis je niet: dat zijn allemaal jonge mensen met diploma's op zak. Zij vechten voor de vrijheid met de wapens die zij hebben. Dit organiseren we allemaal zonder leider. Als we straks ook een goede leider vinden, kunnen we echt in een mooi land leven. President Janoekovitsj hoort thuis in de gevangenis."

Radicalisering

Negen jaar geleden begon het precies zo. De burgers van de West-Oekraïense stad kwamen als eerste in opstand tegen de grootschalige verkiezingsfraude van Janoekovitsj. Ook toen trokken zij naar Kiev en dwongen zo de regering tot nieuwe verkiezingen. De West-Oekraïense presidentskandidaat Joesjtsjenko won en

ging regeren met Joelia Timosjenko.

Maar de Oranje Revolutie mislukte. De afgelopen jaren leed Lviv onder bittere teleurstelling. Zodra Janoekovitsj weer aan de macht kwam, herstelde hij met harde hand de orde in de regio. Niet alleen bij de regionale overheid, maar ook op universiteiten en bij politie en justitie plaatste hij zijn stromannen. "Wij haten hen. Zij hebben het slechtste met ons voor", zegt demonstrant Joeri. De inwoners van Lviv keerden zich af van de politiek of radicaliseerden.

Momenteel is de ultrarechte 'Partia Svoboda' (Vrijheidspartij) verreweg de grootste partij in Lviv. Deze nationalist. Wonen bij de laatste verkiezingen de helft van de stemmen in de stad. In 2012 kreeg 'Svoboda' voor het eerst ook landelijk parlementszetels toebedeeld, met een onverwachte 10 procent van de stemmen. Partijleider is Oleg Tjachnibok, een uitstekend redenaar. Regelmatig steelt hij de harten van de demonstranten op het Onafhankelijkheidsplein in Kiev.

De regionale leider van 'Svoboda', Petro Kolodiy, ziet zijn kans schoon. Op de borden in de centrale hal van het provinciehuis is de naam van de gouverneur inmiddels vervangen door de zijne. Als gekozen lid van oppositiepartij 'Svoboda' kan hij probleemloos aan het werk: de opposanten weigeren alleen de medewerkers van de gouverneur de toegang. Kolodiy is voorzitter van de inderhaaf samengestelde burgerraad, die nu de dienst uitmaakt in het provinciehuis. "Vanaf vandaag bouwen we in Lviv aan een nieuw Oekraïne", zegt hij.

Overal in het provinciehuis hangt de rood-zwarte banier van de nationalist. Deze vlag is de afgelopen weken steeds prominenter aan-

wezig op het Onafhankelijkheidsplein in Kiev. Het zijn de kleuren van het Oekraïense Opstandelingenleger (UPA), die rond de Tweede Wereldoorlog een guerrillastrijd voerde tegen de Sovjet-Unie. Achter het bureau van Kolodiy hangt een portret van legerleider Stepan Bandera, de leider van deze partizanen.

De verheerlijking van Bandera – op wiens partizanenmethodes de radicale Euromaidan-demonstranten voortbouwen – is pijnlijk in het oosten van het land, waar veel Russen wonen. Niet voor niets waarschuwde Poetin in zijn persconferentie op dinsdag voor het 'extreme nationalisme' in West-Oekraïne dat 'tegen de Russen en de Joden' gericht zou zijn. Svoboda-leider Tjachnibok werd een paar jaar geleden aangeklaagd voor antisemitisme, omdat hij de oligarchen een 'Moskou-joodse mafia' noemde. "De roodzwarte banier zal straks weer een van de officiële vlaggen van Oekraïne worden", zegt Kolodiy. Ons fascisten noemen is onterecht. Die geschiedenis moet beter worden uitgelegd.

"Politici proberen voortdurend het land te verdelen tussen oost en west, tussen Oekraïenssprekenden en Russischsprekenden", zegt

‘Aan revolutie heb je niks. We moeten de politie hervormen en corruptie bestrijden.’

‘Politici proberen het land te verdelen tussen oost en west. Maar in het oosten willen ze hetzelfde als wij: een fatsoenlijk leven.’

Onrust in Oekraïne

BRON: KYIVPOST | ©TROUW: BR

Bestormingen en protesten, in heel Oekraïne

In de West-Oekraïense hoofdstad Lviv bestormden afgelopen week Euromaidan-demonstranten het provinciehuis. Al snel volgden enkele andere westelijke regio's, zonder dat het regime van Janoekovitsj echt ingreep.

Pas bij de bestorming van de regionale regeringen in Tsjerkassy en Sumy, die in het midden van Oekraïne liggen, kwamen speciale politie-eenheden in actie: daar werd inname voorkomen.

De meeste spanning is in de provincies Dnjeopetrovsk en Zaporozja, waar pogingen om regeringsgebouwen te bezetten telkens uitlopen op gevechten tussen demonstranten en politie. In beide steden werden de afgelopen dagen honderden mensen gearresteerd. Lokale media die de bezettingen proberen te volgen, worden bedreigd. In andere provincies, zoals in het zuidelijk gelegen Odessa, barricaderen de regionale bestuurders preventief het provinciehuis.

demonstrant Tatjana. "Maar in het oosten willen ze hetzelfde als wij: een fatsoenlijk leven. Een eind aan corruptie. Goede gezondheidszorg en goed onderwijs. Een politie die zijn eigen burgers niet oplicht en slaat. Politici die ons willen verdelen zullen falen."

Onderlinge strijd

"De nationalist. Bevuilen onze revolutie", zegt Joeri, student medicijnen. "Zij frustreren het proces." Hij baalt ervan dat Kolodiy is opgenomen in de Burgerraad die nu de dienst uitmaakt. "Maar we hadden geen keus. We moeten de geleerden sluiten. Onderlinge strijd is slecht voor Euromaidan. Onze revolutie mag niet mislukken. We blijven hier tot Janoekovitsj is vertrokken."

"Vergeet niet dat de studenten het protest van Euromaidan begonnen", zegt juriste en mensenrechtenactivist Nataliya Bordun. "Zij zien het als hún revolutie." De afgelopen week organiseerde Bordun ontmoetingen tussen de demonstranten en buitenlandse experts, met als doel de opbouw van de democratie. "Wat we nodig hebben in Oekraïne is niet een revolutie, maar een opbouw van de burgermaatschappij, de bestrijding van corruptie en versterking van de volksvertegenwoordiging. Geweld is geen oplossing."

Euromaidan moet de tijd nemen, vindt Bordun. Ze neemt de Poolse vakbond Solidariteit als voorbeeld. "Solidariteit was een geweldloze beweging, die maar liefst tien jaar ondergronds werkte aan de opbouw van een nieuwe samenleving." Afgelopen week kwamen leden van de voormalige vakbond over uit Polen om trainingen te verzorgen aan de activisten van Euromaidan. "Solidariteit bouwde een decennium

aan een structuur. Bij de eerste vrije verkiezingen hadden ze een plan. Over alternatieve regeringsleden, over een nieuwe grondwet en over hoe de samenleving zou moeten functioneren."

Bezieling is het probleem niet, zegt Bordun. "De mensen in Oekraïne geloven eindelijk weer in verandering. Maar een democratie opbouwen is een enorm karwei. Daar moeten we veel tijd voor nemen. We kunnen nu gelukkig in openheid werken. Maar als Janoekovitsj blijft, moeten we wellicht in het geheim verder." Bordun en haar medewerkers denken preventief na over ondergrondse structuren. "Zodra er activistenleiders gearresteerd worden, moeten er nieuwe klaarstaan. Zo deed Solidariteit dat ook tijdens de staat van beleg in Polen. Daar kunnen we veel van leren."

Escalatie van het conflict in Oekraïne is fnuikend voor mensen die nu werken aan nieuwe burgerinitiatieven, zegt Bordun. "Het doel was aanvankelijk het associatieverdrag met de Europese Unie. Toen mensen in de gevangenis werden gezet en zelfs werden vermoord, besloten veel mensen naar Kiev te gaan om te vechten. De radicalisering nam toe. Maar Euromaidan is in essentie nog steeds een vreedzaam protest, zoals ook Solidariteit dat was."

"Aan revolutie heb je uiteindelijk niks", zegt demonstrant Tatjana. "We moeten de politie hervormen en de corruptie bestrijden. Tijdens de Oranje Revolutie kozen wij een 'goede leider' die onze problemen moest oplossen. Dat mislukte. Nu willen wij het zelf doen. Als we kunnen reizen naar Europa, kunnen we zien hoe je democratie organiseert. Wij willen niet in Europa, we willen leven zoals jullie in Europa."